

ნინო ძამუკაშვილი

ი.გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თელავი, საქართველო

nino/dzamukashvili@tesau.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2024.09.62>

ბრუნოს აბლაბუდის ქსელში მოყოლილ პერსონაჟთა კლასტერი (აირის მერდოკის რომანის „ბრუნოს სიზმარი“ მიხედვით)

საკვანძო სიტყვები: მერდოკი, რეალური ცხოვრება, ილუზიები, მორალური ფილოსოფია, პატიება, სიბერე.

ცნობილი ბრიტანელი მწერალი და ფილოსოფოსი აირის მერდოკი (Iris Murdoch, 1919-1999) თავის ფილოსოფიურ იდეებს და შეხედულებებს მეტ-ნაკლებად მხატვრულ პროზაში, კერძოდ, რომანებშიც ავითარებს. მკვლევარი მ. სოლანჟ გარსია მიუთითებს ავტორის სურვილზე, რომ „მისი ფილოსოფიური შეხედულებები მხატვრული ლიტერატურისგან განცალკევებით იქნას განხილული, რომელთაც მერდოკი როგორც იარაღს ისე იყენებდა, რათა მორალური ცხოვრების საფუძვლები დაედგინა და უფრო კარგად ჩასწვდომოდა ადამიანის ქცევას“ (Soláns Garcia 2019:35). მერდოკმა, რომელიც თავის ყველაზე მნიშვნელოვან ზეგავლენად დიდი ბერძენი ფილოსოფოსის პლატონის ნააზრევს მიიჩნევს, საკუთარი მთავარი წვლილი სწორედ მორალური ფილოსოფიის განვითარებაში შეიტანა. მერდოკს „თავისად“ მიიჩნევენ ასევე ეგზისტენციალისტები. მისი პირველი გამოქვეყნებული წიგნი ხომ „სარტრი: რომანტიკოსი რაციონალისტი“ (Sartre: Romantic Rationalist, 1953) იყო, რომელიც ასევე ინგლისურ ენაზე ფრანგი ფილოსოფოსის შესახებ გამოცემული პირველი წიგნი გახლავთ (https://en.wikipedia.org/wiki/Iris_Murdoch).

თავისი ნაყოფიერი შემოქმედების განმავლობაში ცნობილმა ბრიტანელმა მწერალმა აირის მერდოკმა მრავალი რომანი (სულ 26) გვაჩუქა. ეს რომანები მართლა საჩუქარია მათთვის, ვისაც უყვარს მისეული თხრობის მანერა და წერის სტილი. მისი რომანების ქარგას შეჩვეული მკითხველისთვის მერდოკის ყოველი შემდეგი წიგნი უკვე არა მხოლოდ გარანტირებული სიამოვნების წყაროა; მკითხველი მზად არის საკუთრივ მერდოკისეულ სტერეოტიპულ პერსონაჟებთან კვლავ შესახვედრად. მწერლის ეს კლასტერი არქეტიპული პერსონაჟებისა (მაგ. მომნუსხველი ტიპი, მეცნიერი ან ხელოვანი, რომელიც თითქმის მთლიანად თავის საქმეშია ჩაფლული, ახლაგაზრდა ქალი, რომელიც ხშირად სხვათა სულების გადარჩენისთვის უფრო ზრუნავს, გამოცდილი ქალი, რომელიც ხშირად ერთდროულად რამდენიმე მამაკაცისთვის ხდება საბედისწერო, ტყუპი ძმები და ასევე ერთგვარი deus ex machina, რომელიც თუ ვერ შევლის სიტუაციას, თვალს მანინგ აუხელს პერსონაჟებს და ა. შ.) სხვადასხვა სახელით მოგზაურობენ რომანიდან რომანში. მიუხედავად ფაბულის აგების ერთგვარი „ბადის“, რომელსაც მერდოკი მრავალ რომანში იყენებს, მწერალი მაინც ახერხებს

მორალური ფილოსოფიის საკითხები, იგივე „კარგის“ და „ცუდის“ ჭიდილი, ყოველ ჯერზე მეტად მიმზიდველად წარმოგვიდგინოს და ამგვარად, თითოეული რომანი გამორჩეული გახადოს. მკვლევარი სკოტ დანბარი წერს (სხვათა შორის სწორედ მას მიუძღვნა ეს რომანი ავტორმა): „მორალური ფილოსოფიის პრინციპებიდან გამომდინარე, მის მერდოკმა ადამიანის ზუსტი აღწერით უნდა დაიწყოს და ამასთან ერთად, გვაჩვენოს როგორ შეიძლება მოხდეს ადამიანის მორალური კუთხით გაუმჯობესება...სწორედ მორალური ფილოსოფიის ამოცანაა, წარმოგვიდგინოს იდეალი და ეს იდეალი უნდა იყოს ღირსეული. ჩვეულებრივმა ადამიანმა არა მარტო სიტყვის „კარგი“ გამოყენება უნდა იცოდეს, არამედ უფრო სიღრმისეულად უნდა ესმოდეს საკითხი: „როგორ შეიძლება გავხდე უკეთესი პიროვნება?“ (Dunbar, 1978: 517)

ტექსტი, რომელიც ამჯერად ჩვენი კვლევის ობიექტია, „ბრუნოს სიზმარი“ (*Bruno's Dream*, 1969) დამახასიათებელია, არა მარტო იმისი კვლევით თუ რა არის „კარგი“ და რა არის „ცუდი“, არამედ ცხოვრების ერთ-ერთი ეგზისტენციალისტური თავსატეხით, მისი დუალისტური ბუნებით: როდესაც თითქმის შეუძლებელია გაავლო ზღვარი ადამიანის ილუზორულ და რეალურ ცხოვრებას შორის, როდის და როგორ გადადის ერთი მდგომარეობიდან მეორეში ან რისი წყალობით ხდება ეს. როგორც პლატონის მიმდევარი, მერდოკიც თვლის რომ „ადამიანის მთელი ცხოვრება პილიგრიმოზაა მოჩვენებითიდან რეალობამდე“ (Dunbar, 1978: 517).

ნაწარმოების ერთ-ერთი მთავარი პერსონაჟი (ამ რომანში ძნელია სახეები დაყო პროტაგონისტებად და ანტაგონისტებად, ვინაიდან მათში ხშირად შეუძლებელია გაარკვიო რა უფრო სჭარბობს: კეთილი თუ ბოროტი), ოთხმოცდაათ წელს მიღწეული ბრუნო გრინს-ლივი თითქმის ოთხი წელია ლოგინადაა ჩავარდნილი და სიძის, მისი ასევე ბიზნესში პარტნიორის დენბი ოდელის კეთილგანწყობის იმედზეა.

ბრუნო არშემდგარი ექსპერტია არაქნეოლოგიის დარგში. მისი მონუმენტური კვლევა ობობების შესახებ დაუმთავრებელი დარჩა და დღის შუქი ვერ იხილა. მოხუცის ერთფეროვან ცხოვრებას ოდნავ ახალისებს შამპანურის ყოველდღიური მცირე დოზა, ახალი გაზეთების გაცნობა, წლების განმავლობაში შეგროვილი უნიკალური და ძვირფასი მარკების კოლექციის გადახედვა და ასევე მომვლელ ნაიჯელთან, მეტად უცნაურ ახალგაზრდა კაცთან საუბარი. რომანის ყველა დანარჩენი მთავარი თუ არა-მთავარი პერსონაჟი ბრუნოსთანაა რაღაც ძაფებით დაკავშირებული და მის გარშემო ტრიალებს. მოულოდნელი არაა ის ასოციაცია, რაც მკითხველს უჩნდება: ბრუნოს გარშემო მოტრიალე ადამიანები სიბრალულის, გამორჩენის თუ მოვალეობის მიზნით ისე არიან მასთან მიჯაჭვულები, როგორც ობობის ქსელში მოქცეული მწერები. შემთხვევითი არ არის ისიც, რომ ავადმყოფობისგან დეფორმირებულ ბრუნოს სხეულს მწერალი რამდენჯერმე ობობას ადარებს.

პირველი, ვინც ცდილობს ამ ქსელიდან თავის დაღწევას, თავად ბრუნოა. ლოგინად ჩავარდნილ მოხუცს საკმარისი დრო აქვს, რომ საკუთარ ცხოვრებას გადახედოს და თავისი ესა თუ ის საქციელი შეაფასოს. ის, რომ ბრუნოც უკომპრომისო და კატეგორიულ ადამიანად ჩამოყალიბდა, დიდწილად მამამისის უზომოდ მკაცრი და დიქტატორული რეჟიმის ბრალია, რომელსაც დიდად ვერაფრით არბილებდა დედის უფრო ჰუმანური და მომთმენი ნატურა. დაუძლურებული ბრუნოს სულისთვის ერთადერთი ნუგეში მიტევებაა, რადგან მოხუცის სინდისი დამძიმებულია რამდენიმე ეპიზოდით. ჩვეულებრივ მეტად ეგოცენტრული ბრუნო, სიკვდილის მოახლოებისას ახერხებს საკუთარ შეცდომებთან თვალის გასწორებას; ის გრძნობს, რომ მხოლოდ ამ გზით მოახერხებს მშვიდად შეხვდეს აღსასრულს. სამწუხაროდ, მეუღლესთან დაშვებულ შეცდომას ველარასოდეს მოინანიებს, როდესაც სასიკვდილო სარეცელზე მყოფი ცოლი მას მოუხმობდა და მან კი, დაზაფრულმა იმით, რომ საშინელ

ტკივილებში მყოფი მეუღლე მას დასწყევლიდა, მისვლა ვერ გაბედა. მწერალი ირიბად მიგვანიშნებს, რომ ჯენი სწორედ მას შემდეგ დაავადდა უკურნებელი სენით, როდესაც ბრუნოს ლალატი შეიტყო. საკუთარი ტერმინალური ავადმყოფობიდან გამომდინარე, მოხუცებული თითქმის აჯერებს თავს, რომ ჯენი მას იმიტომ ეძახდა ასე სასოწარკვეთილი სიკვდილის წინ, რომ მიეტევებინა ქმრისთვის ლალატი და მსუბუქი გულით წასულიყო იმ ქვეყნად.

ერთადერთი ადამიანი, ვისაც შეუძლია ბრუნოს შეუნდოს და აპატიოს, ეს მისი გაუცხოვებული ვაჟიშვილი მაილსია, რომელიც ათ წელზე მეტია მამის სანახავად არ მოსულა და წელიწადში ორჯერ მხოლოდ ბარათებით ულოცავს დღესასწაულებს. თავის დროზე ბრუნომ მაილსს არჩევანი დაუწუნა: გამოეცხადა, რომ არ ისურვებდა „ყავისფერკანიან შვილიშვილებს“. გულნატკენი მაილი მაინც დაქორწინდა ულამაზეს ინდოელ გოგონა პარვატიზე. საუბედუროდ რამდენიმე თვეში პარვატი საჰაერო კატასტროფას ემსხვერპლა. მხოლოდ მაილსმა იცოდა, რომ იგი ორსულად იყო. პირველი დიდი სინანული ბრუნოს მაშინ დაეუფლა, როცა პარვატის ფოტო იხილა. და საშინლად ინანა თავისი ნაჩქარევი რასობრივი განაცხადი. შვილისგან პატიების მიღება – ეს არის ის, რაც ყველაზე მეტად სურს ბრუნოს. უწადინოდ მოსულ შვილს მოხუცი დაჟინებით სთხოვს, რომ აპატიოს: „მინდა ვიცოდე, რომ მპატიობ. ხომ უნდა გესმოდეს...უნდა მაპატიო, მაილს, როგორც წესია, ისე უნდა მაპატიო, როცა გამიგებ ყველაფერს“ (Murdoch, 1987: 116). სინანულით და საკუთარი შეცდომებით გატანჯული მოხუცი არეულად საუბრობს და სურს ყველაფერი მოუყვეს მაილსს, რომელსაც ყველაზე ნაკლებად წარსულის გაგონებაც კი არ სურს. წარსული მას პოეზიის „უჯრაში“ აქვს მომწყვდეული. მაილსი არ მალავს ამას ლიზასთან: „მე საერთოდ ვერც კი განვიცადე მისი [პარვატის] სიკვდილი. ამის პოეტიზაცია მოვახდინე“ (Murdoch, 1987: 173). მაილსს არ სურს ამგვარი აღსარებების მოსმენა. მოთმინებიდან გამოსული ბრუნო აგდებს შვილს თავისი ოთახიდან და სწყევლის მას. ათი წლის მერე დაბრუნებული მაილსი არ არის ბიბლიური „უძღები შვილი“, და საკუთარ ეგოს კი ვერც მამა და ვერც ძე ვერ აზიჯებენ და ამიტომ მთავრდება მათი პირველი შეხვედრა კრახით. შერიგება მხოლოდ მათი მეორე შეხვედრის დროს ხდება; მხოლოდ მას შემდეგ, როცა ორივე გაანალიზებს თავის მოუთმენლობას და ეგოიზმს. მერდოკის მკვლევარები ყურადღებას აქცევენ სიტყვას, რასაც მწერალი მათი პირველი შეხვედრის შემდეგ იყენებს მამის ოთახიდან გამოსული მაილსის მდგომარეობის აღსაწერად („defiled”, - შებღალული; შერყვნილი). „აქ ეს სიტყვა აშკარად მიუთითებს, რომ მამასთან შეხვედრამ მისი ცხოვრების სისუფთავე და სიმშვიდე მოწამლა. თუმცა ახლა მაილსი დიანაზეა დაქორწინებული და პარვატის დაღუპვიდან წლებია გასული, მაინც ვერ გამკლავებია ტრაგედიას...საშინელი მრისხანება, რასაც მაილსი გრძნობს, იქიდან გამომდინარეობს რომ თავად ფაქტი მამასთან შეხვედრის აიძულებს მას რეალობას თვალი გაუსწოროს და შესაბამისად, ამდენი ხნის განმავლობაში ნაშენი ფანტაზიის და წარმოსახვითი სამყარო შეურყიოს“ (Abdulrahman, Mahmoud, 2023:54).

პირველი შეხვედრის დროს, ალბათ ვერც მშობელი და ვერც შვილი ვერ აცნობიერებს, რამდენად დამსგავსებიან ისინი ერთმანეთს. ბრუნოს ცხოვრება უკიდურესად დაცარიელდა ცოლისა და ქალიშვილის გარდაცვალების შემდეგ. მძიმედ გადაიტანა საყვარლის გაუჩინარებაც. პარვატის ტრაგიკულად დაღუპვას კი მაილსის სრული გაუცხოება მოჰყვა მამასთან. ძველი ცხოვრებიდან ბრუნოს მარკების უნიკალური კოლექცია, არაქნეოლოგიისადმი გაუწელებელი ინტერესი, შამპანურის მცირე ყლოუპები და სიზმრები შემორჩა. აი, ამ ყველაფერს შეაფარა თავი, რათა სიცოცხლე გაეგრძელებინა. მაილსმა პარვატის გარდაცვალების ცნობა კი აღიქვა, მაგრამ გულამდე არ მიუშვა, რომ არ

გაენადგურებინა ტკივილს და თავი მთლიანად პოეზიას შეაფარა. დაწერა უზარმაზარი პოემა სახელად „პარვატი“ და თავისი ტკივილის რომანტიზაცია მოახდინა. მოგვიანებით მაილსის კომფორტის ზონა მისმა მეორე მეუღლე-დიანამ განამტკიცა, რომელიც მასში თავდავიწყებითაა შეყვარებული. სანამ მაილსს გაიცნობდა, დიანა უკვე დაღლილი იყო არასტაბილური რომანტიკული და ფინანსური მდგომარეობით. ცოლ-ქმარი ერთმანეთის-თვის იქცა თავშესაფრად და საყრდენად. მიუხედავად იმისა, რომ წლებია დიანას არ განელებია მაილსის სიყვარული, იგი მაინც აპყვება დენბის მსუბუქ ფლირტში. დიანას მორგებული აქვს ქმრის გადამრჩენელი ცოლის როლი და ისიც ილუზიების ტყვეობაში ცხოვრობს. ქალი თავის თავს გარედან შეჰყურებს და მუდმივად უხილავი ფოტოგრაფი-სთვის პოზიორობს. დიანასთან მცირეხნიანი ფლირტი, რომლის აპოთეოზი დღის საცეკვაო კლუბში ფოქსტროტის ცეკვაა, დენბისთვის ერთფეროვანი ცხოვრებიდან სულის მოთქმაა – უსაყვარლესი მეუღლის გვენის „უაზრო და აბსურდული“ დაღუპვის შემდეგ (გვენი წყალში გადახტება, რადგან შეცდომაში შესულს ჰგონია რომ, მოცურავე ბავშვს შველა სჭირდება. ბავშვი გადარჩება, მაგრამ სამწუხაროდ გვენი იღუპება). მწერლის უდიდეს ოსტატობაზე მიგვითითებს ცეკვის ეპიზოდი, როდესაც მათი საუბარიც კი თითქოს ფოქსტროტის რიტმს ემორჩილება. დიანა ვერასდროს დათმობს მაილსს, მაგრამ მის სრულყოფილ (მათ შვილი არ ჰყავთ, მაგრამ შვილივით ზრუნავენ ღიზაზე, მათთან წლობით შეხიზნულ დიანას დაზე), თითქოსდა პრიალა ჟურნალის ყდაზე გამოსახულ იდეალურ ყოფას სწორედ დენბისთანა მხიარული და სიცოცხლით სავსე კაცის ფლირტი ან მეგობრობა აკლია. ცოლის სიკვდილის შემდეგ, დენბი მუდმივად თავს აჯერებდა, რომ მეორედ ვერავის ვეღარ შეიყვარებდა ისე, როგორც გვენი უყვარდა. ნამდვილი, რეალური ცხოვრება დიანასთვის და დენბისთვის მაშინ იწყება, როცა ისინი მეტად მტკივნეული კათარზისის გავლით შესძლებენ სიმართლეს თვალი გაუსწორონ. დიანასთვის ამ გამოცდად იმის გაცნობიერება აღმოჩნდება, რომ მაილსს და ღიზას ერთმანეთი შეუყვარდათ, მაგრამ ისინი თითქმის მყისიერად მსხვერპლად სწირავენ თავიანთ გრძნობას დიანას გამო. და შეიძლება, კიდევ უფრო დიდი გამოცდა იყო ის, რომ საკუთარი უბედურების გააზრებით ახალგაზრდა ქალმა იგრძნო და გაითავისა მომაკვდავი ბრუნოს მდგომარეობა (ღიზასგან განსხვავებით, დიანას ბრუნოს ოთახში გაჩერებაც კი უჭირდა ხოლმე, არამცთუ მოხუცის ხელზე შეხება და მისი თანაგრძნობა) და მისი მომვლელი ნებაყოფლობით გადაიბარა. სწორედ მის ხელში დაღვეს მოხუცი სულს. რაც შეეხება დენბის, მან მაშინ „დაინახა“ სილამაზით არ-გამორჩეული ღიზა და ალბათ მაშინვე შეუყვარდა ის, როდესაც ბრუნოს სანახავად მოსულმა ქალმა ავადმყოფი მოხუცის მიმართ დენბისთვის წარმოუდგენლად დიდი სითბო და ადამიანობა გამოიჩინა. მისთვის ღიზას საქციელი ისეთივე თავგანწირვის ტოლფასი იყო, როგორც გვენის ყინულივით ცივ წყალში გადახტომა ბავშვის საშველად. სწორედ ღიზაა, ვინც ახერხებს მამა-შვილის პირველი წარუმატებელი ვიზიტის გამოსწორებას და შემდეგ, მიუხედავად თავსდამტყდარი უზარმაზარი სიხარულისა (დადგა ის დღე, როდესაც მაილსმა დაინახა და შეიყვარა ის, ღიზა, ვისაც პირველი დანახვისთანავე უყვარდა მაილსი), ახერხებს დის გულისთვის უარი თქვას ამ გრძნობაზე და გაიქცეს მისგან.

ისე, როგორც საჭადრაკო დაფაზე ხდება იქ განლაგებული ფიგურების გადაადგილება, მეთოჯინე-მერდოკიც თავის პერსონაჟებს ერთი მორალური თუ სულიერი მდგომარეობიდან მეორისაკენ გადაადგილებს. და, თითქოს ირღვევა აბლაბუდაც. პერსონაჟები თავისუფლდებიან იმ ქსელისგან, რომელიც ბრუნოს გარშემო იყო შეკრული. სწორედ თავიანთი ზნეობრივი როლის გააზრება ეხმარება მათ, გააკეთონ სწორი არჩევანი. ბუნებრივი სტიქიაც არ აყოვნებს და ადიდებული ტემპა არა მარტო ბრუნოს სახლის ნაწილს დატბორავს

და მარკების ძვირფას კოლექციას განადგურებს, არამედ წყალი, როგორც სიმბოლო განმწმენდი ძალის, ბრუნოს ათავისუფლებს თავისი წარსულისაგან და მისი თანმდევი დანაშაულის, ეჭვების და შიშების სამყაროსგან. ბრუნო ხედავს, რომ ერთადერთი ნამდვილი, რაც რჩება, ეს არის სიყვარული.

ადამიანი, რომელიც სხვებს და თავისთავსაც ეხმარება გაგლიჯოს სიცრუის და ილუზორულობის აბლაბუდა და სინამდვილეს თვალი გაუსწოროს არის ნაიჯელი, ბრუნოს მომვლელი ახალგაზრდა კაცი. ერთი შეხედვით ნაიჯელი შეიძლება მუდმივად ტრანსში მყოფ ადამიანადაც მოგეჩვენოთ. მის სახეს თითქმის არასდროს ტოვებს ნეტარი ღიმილი. ის თავის საქმეს კარგად ასრულებს და ბრუნოსთან საათობით მხოლოდ გასამრჯელოს გამო არ საუბრობს. ეს სიმპათიური, გრძელთმიანი, ავაზასავით მოქნილი, ხშირად შეუმჩნეველად მოსიარულე კაცი ცდილობს დარღვეული წესრიგი აღადგინოს და ყველას მწარე სიმართლე უთხრას. უფრო მეტიც, საბედისწერო დუელი საკუთარ ძმასა და დენბის შორის ჩაშალოს და დიანას თვითმკვლელობაში ხელი შეუშალოს. როდესაც დიანა ეკითხება, საიდან იცის ამდენი რამ, ნაიჯელი პასუხობს: „ვიცი, რადგან ღმერთი ვარ. შეიძლება ახლა ასე ევლინება ღმერთი ქვეყანას, როგორც ერთი ვინმე ცოტათი მივიწყებული, შეშლილი არსება, ვისაც ზოგი ხელს ჰკრავს და წააქცევს და ზედ გადაუვლის. ან იქნებ, ცრუ ღმერთი ვარ ან ერთ-ერთი იმ მილიონობით, მილიონობით ცრუ ღმერთებს შორის. რა მნიშვნელობა აქვს. ცრუ ღმერთი არის ჭეშმარიტი ღმერთი“ (Murdoch, 1987:237). როცა ირგვლივ ყველას დაეხმარება, ის საკუთარი თავისთვისაც იცლის, წყვეტს მეტად მტკივნეულ და უიმედო კავშირებს ყველაზე ძვირფას ადამიანებთან და დგამს ყველაზე უანგარო ნაბიჯს: მოხალისედ მიდის კალკუტაში. სწორედ დიდი საკუთარი მტანჯველი კათარზისის გავლის შემდეგ დიანაც მეორედ, ამჯერად უკვე ნამდვილად უშველოს მაილსს და ბრუნოსადმიც გულწრფელი ზრუნვა გამოიჩინოს.

მომხიბვლელი დიასახლისის იმიჯით ტკბობის მაგივრად მომაკვდავის სასთუმალთან საათობით ჯდომა და ნუგეში, ინდოეთში სხვათა საშველად გადახვეწა, ნამდვილი, თუნდაც შემადრწუნებელი სიყვარულის გაცნობიერება, საკუთარ თავში ჩვეულებრივი ქალის გამოღვიძება და ამის მეტად აღარ ჩახშობა, სულის საამებელ პოეზიაზე უარის თქმა და ამგვარად ტკივილთან თვალის გასწორება და ყველაზე მეტად, საკუთარი შეცდომების აღიარება და სინანულის გრძნობა, პატიების თხოვნა–აი ამ ყველაფერს მიაღწიეს რომანის გმირებმა, როდესაც ისევ თანამედროვე ფრაზით რომ ვთქვათ, კომფორტის ზონიდან გამოვიდნენ და იქნენ პასუხისმგებელ, ზრდასრულ ადამიანებად და შედეგად: ღიზა ირწმუნებს დენბისას, მაილზი პოეზიისას, დიანა ბრუნოსას, ნაიჯელი თავისი მოწოდების და ადელაიდა და ვილი ერთმანეთისას. საბოლოო ჯამში, კი მთელი რომანის არსი იქამდე დაიყვანება, რომ თუნდაც ხშირად მთლად გარკვეული არ გვექონდეს ზღვარი რეალურ და ილუზორულ, სიზმარულ ყოფას შორის (კალდერონი: „ცხოვრება სიზმარია“), მაინც იმისი უნარი, რომ საკუთარ თავზე წინ სხვისი კეთილდღეობა დავაყენოთ – ეს ის უანგარობაა, უძნელესი და უნამდვილესი, რაც ყველაზე მეტად გვაახლოებს ღმერთთან.

ლიტერატურა:

1. Abdulrahman, N., & Mahmoud, A. (2023). Tormenting memories and the moral reasoning of past mistakes in iris murdoch's bruno's dream: a socio- psychological approach. *Humanities Journal of University of Zakho*, 11(1), 50–56. <https://doi.org/10.26436/hjuoz.2023.11.1.905>
2. Dunbar, S. (1978). On Art, Morals and Religion: Some Reflections on the Work of Iris Murdoch. *Religious Studies*, 14(4), 515–524. <http://www.jstor.org/stable/20005524>
3. Murdoch, I (1987). *Bruno's Dream*. Published by Penguin Books

4. Solóns Garcia, M (2019). “At my age, you live in your mind”: Reviewing the Past in Bruno’s Dream by Iris Murdoch. <https://uvadoc.uva.es/handle/10324/44024>
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Iris_Murdoch

Nino Dzamukashvili

I.Gogebashvili State University

Telavi, Georgia

nino/dzamukashvili@tesau.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2024.09.62>

**The Cluster of Characters Caught in Bruno’s Cobweb
(based on *Bruno’s Dream* by Iris Murdoch)**

Abstract

Our article deals with the interaction of the characters in the novel *Bruno’s Dream* by Iris Murdoch. The famous novelist with the mastery characteristic of her, spins the web of unforgettable characters even though about half of her character types have become her own stereotypical ones that we encounter from novel to novel. The essential aspect about Murdoch’s novel is the fact that the writer weaves her ideas on moral philosophy in her fiction as well apart from her proper philosophical works. The story of an old man, Bruno Greensleeve who is slowly dying confined to one bleak room in London, also embraces the fates of half a dozen other protagonists. They are all interconnected through Bruno and it seems as if they are all caught in the same cobweb. Clinging to and brooding about their past sins and resentments, they become free of their painful pasts once they dare to face the reality; some through asking for forgiveness, some through the true love and all of them through understanding the other one.

Key words: Murdoch, real life, illusions, moral philosophy, forgiveness, old age